כ״ה אייר תשפ״ו
12 מאי 2026

חדלות פירעון ושיקום כלכלי
תיק _____
הוצאה לפועל, לשכת כפר סבא

בפני כב׳ הרשמת מיכל שכנר

בעניין: _____

<u>החלטה</u>

תחילתו של הליך זה בבקשת היחיד להחיל צו הפטר גם על חוב מזונות עבר למוסד לביטוח לאומי, בסך של כ־24,000 ₪, במסגרת הליך חדלות פירעון שבו סך חובותיו הכולל עומד על כ־180,000 ₪.

<u>רקע עובדתי</u>

1. היחיד, יליד 1953, גרוש ואב לבגיר. מתגורר בדירה בת 2 חדרים בשכירות בדירת עמידר. מוכר על ידי המוסד לביטוח לאומי כבעל 93% נכות. הכנסותיו של היחיד נאמדות בסך 4,638 ₪ והן כוללות; קצבת זקנה 3,658 ₪ קצבת סיעוד 2,025 ₪ גמלה נכות צה״ל 955 ₪.

2. היחיד לא עמד במשך שנים בתשלום המזונות שנפסקו לחובתו. בעקבות אי־תשלום המזונות נשא המוסד לביטוח לאומי בתשלומים לזוכה, ונכנס בנעליה לצורך גביית החוב.

3. כיום, עומד חוב המזונות למוסד לביטוח לאומי על סך של כ־24,000 ₪. ואולם, החיים כפי שקורה לא אחת זימנו מציאות מורכבת בהרבה מזו שהייתה בעת מתן פסק הדין למזונות. בנם של הצדדים, כיום בן 33, נפצע במהלך שירותו הצבאי והוכר כנכה סיעודי הזקוק לטיפול והשגחה. מהמסמכים שהוצגו עולה כי היחיד משמש בשנים האחרונות כמטפל העיקרי בבנו ומקדיש את מרבית זמנו לטיפול בו.

4. עוד עולה כי היחיד נעדר נכסים משמעותיים, וכושר השתכרותו מוגבל ביותר נוכח גילו ומצבו המשפחתי.

5. המוסד לביטוח לאומי מתנגד למתן הפטר מחוב המזונות וטוען כי מדובר בחוב בעל מעמד מיוחד, אשר ככלל אינו בר־הפטר.עוד ציין, כי נעדר סמכות למחוק את החוב.

<u>המסגרת הנורמטיבית</u>

6. סעיף 175(א)(3 ל־חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, תשע״ח–2018 קובע כי צו הפטר לא יחול, ככלל, על חוב מזונות לפי פסק דין.

7. הטעם להחרגה זו נעוץ במעמדו הייחודי של חוב המזונות. אין מדובר בחיוב כספי "רגיל", אלא בחובה בעלת אופי אישי, מוסרי וחברתי מובהק, אשר נועדה להבטיח את צורכי המחיה הבסיסיים של הזכאי למזונות. הפסיקה חזרה והדגישה כי אינטרס ההגנה על הזוכה במזונות גובר, ברגיל, על אינטרס השיקום של היחיד.

8. עם זאת, סעיף 175(ב (2) לחוק מקנה לבית המשפט סמכות להורות כי ההפטר יחול גם על חוב מזונות, אם מצא כי מתקיימות נסיבות חריגות המצדיקות זאת.

9. במסגרת רשות ערעור אזרחי 7940/13 **קצקה נ' כונס הנכסים הרשמי ואח'** (להלן: "**עניין קצקה**") קבע בית המשפט העליון כי בהתקיים נסיבות חריגות וספציפיות יכול ויהא מקום לעשות שימוש בשיקול הדעת המוקנה לבית המשפט ולפטור את החייב גם מחוב המזונות למל"ל.

10. מבחני המשנה לאורם בחן בית המשפט העליון בדקדקנות את הזכאות למתן ההפטר החריג בעניין קצקה הם בין היתר: גילו של החייב, מצבו הבריאותי, גיל תיק ההוצאה לפועל, גובה החוב, גילם של הזכאים למזונות, מצבת הנכסים של החייב ויכולת השתכרותו ומקורות ההכנסה שלו ונסיבות פרטניות נוספות.

11. עוד נקבע בפסיקה כי כאשר עסקינן בחוב עבר, ובפרט מקום שבו הזוכה הוא המוסד לביטוח לאומי ולא בן המשפחה עצמו, עשוי לפחות במידת מה המשקל הסוציאלי הישיר של החוב, באופן המאפשר בחינה רחבה יותר של אינטרס השיקום.

<u>מן הכלל אל הפרט</u>

12. אין להקל ראש בהתנהלות היחיד לאורך השנים. אי תשלום מזונות משך תקופה ממושכת מהווה הפרה של חובה משפטית והורית בסיסית. העובדה שהמדינה נדרשה לשאת בתשלומים במקום היחיד מלמדת כי הנטל הכלכלי הועבר בפועל לקופה הציבורית, שיקול זה פועל לחובת היחיד.

13. עם זאת, אין מדובר בשיקול היחיד שיש להביא בחשבון במסגרת האיזון הנדרש. בית המשפט אינו יושב רק לדון את האדם על עברו, עליו לבחון גם את ההווה ואת האפשרות לתיקון.

<u>14. בענייננו מתקיימות מספר נסיבות חריגות המצדיקות סטייה מן הכלל</u>:

ראשית, לפניי ניצב אדם מבוגר, חסר נכסים, חסר אופק כלכלי, המתקיים מקצבת זקנה בלבד, קצבת סיעוד וגמלת נכות צה"ל. אין מדובר ביחיד המסתיר רכוש או מתחמק מתשלום בעודו מנהל אורח חיים מבוסס.

שנית, בנו של היחיד סובל נכות, והיחיד משמש כמטפלו העיקרי. מן המסמכים ומהתרשמותי עולה כי מדובר בטיפול יומיומי אינטנסיבי.

שלישית, חוב המזונות בענייננו אינו חוב לזוכה פרטית אלא למוסד לביטוח לאומי, אשר נכנס בנעלי הזוכה מכוח החוק. אף שאין בכך כדי לשלול את אופיו המיוחד של החוב, יש בכך כדי להקהות במידת מה את הפגיעה הישירה בזכאי המקורי למזונות.

רביעית, יש להביא בחשבון את היחס בין חוב המזונות לבין כלל מסת הנשייה. מדובר בחוב בהיקף שאינו גבוה באופן יחסי למצבת החובות הכוללת, כאשר ממילא סיכויי הגבייה בפועל נמוכים ביותר.

חמישית , מדובר בחוב מזונות ישן בנו של היחיד כאמור בן 33 גר עם היחיד והיחיד סועד אותו.

בנסיבות אלה, הותרת חוב המזונות מחוץ לצו ההפטר תביא, הלכה למעשה, לסיכול מוחלט של תכלית השיקום שביסוד החוק, מבלי שקיימת תוחלת גבייה ממשית.

<u>דברים לסיום</u>

15. לצד ההכרעה המשפטית, קשה להתעלם מן העובדה כי תיק זה ממחיש כיצד יחסי הורים וילדים אינם מסתיימים בפסק דין, ואינם מתיישרים תמיד עם דיני החיובים. לעיתים, המשפט נדרש להכריע בתוך מציאות אנושית מורכבת, שבה אין פתרון "צודק" מוחלט אלא רק פתרון מאוזן ככל האפשר. תפקידו של המשפט אינו רק לזכור את הכישלון אלא גם לדעת לזהות מאמץ כן לתקן, גם אם באיחור.

16. מבלי לגרוע מן הכלל לפיו חוב מזונות הוא חוב בעל מעמד מיוחד, המקרה שלפניי מדגים כי גם לכלל זה יש חריגים הנגזרים מן המציאות. החוק אינו מבקש להעניש חייבים עד אין קץ, אלא לאפשר במקרים המתאימים יציאה ממעגל חוב שאין ממנו תוחלת. זהו אחד מאותם מקרים שבהם ההכרעה המשפטית אינה קלה, לא משום שהדין אינו ברור, אלא משום שהחיים עצמם מורכבים יותר מהכללים.

17. לאחר ששקלתי את מכלול נסיבות העניין, ובהן גילו של היחיד, מצבו הכלכלי, היעדר כושר השתכרות, מצבו הסיעודי של הבן היותו המטפל העיקרי בבנו, זהות הזוכה וסיכויי הגבייה המעשיים הגעתי למסקנה כי מדובר במקרה חריג המצדיק החלת ההפטר גם על חוב המזונות.

18. עוד מצאתי לנכון להתייחס לחוב של המרכז לגביית קנסות, ככל שקיים חוב שאינו בר־הפטר המנוהל על ידו בעניינו של היחיד. מבלי לקבוע מסמרות ובשים לב לנסיבות הייחודיות והחריגות של המקרה בכללותו, ראוי כי תישקל על ידו התחשבות במצבו האישי והכלכלי של היחיד, לרבות גילו, היעדר כושר

השתכרות ממשי והיותו המטפל העיקרי בבנו הסיעודי, וזאת לעניין אופן הפעלת סמכויות הגבייה, פריסת תשלומים ככל שתתבקש, והאיזון הראוי בין אינטרס הגבייה לבין תכלית השיקום והקיום בכבוד.

19. לא ניתן לחתום החלטתי זו מבלי להביע הכרת תודה לנשות ואנשי כוחות הביטחון, שמקריבים מעצמם ללא מורא לטובת מדינת ישראל, ובינהם בנו של היחיד.

צו הפטר יינתן בהחלטה נפרדת.